

[no 6782]

MEMORANDUM

GEHEIM

10/15

Van: wnd. Chef DNW *Shm* 3 juli 1958

Aan: DGPZ *V 1/17*

Handwritten notes:
c.c. Z
PZA
DBI
Handwritten signature and initials

Aantekening bij Celer cir. 49 betr. wapenleveranties aan Indonesië

mm

J 7 7

(T)

Het gestelde in de brief van Selwyn Lloyd, dat "indeed I think it might be as well ^{to have} a further discussion in NATO" doet vrezen, dat dit vraagstuk wederom ten principale in de NATO zal worden besproken. Het wil DNW derhalve noodzakelijk voorkomen om zich met het oog op deze bespreking ~~over deze zaak~~ over deze zaak te beraden, teneinde de heer Stikker van de nodige instructies te kunnen voorzien.

behoefden te

In het licht van de gewijzigde instelling zowel in de V.S. als in het V.K. ten aanzien van de ten opzichte van Indonesië te volgen politiek is het een open vraag of de NATO bereid zal zijn tot een wederbevestiging van de "understanding" van 6 maart jl. "to refrain from delivering any arms and war material to Indonesia". Deze understanding maakte geen onderscheid in wapens, welke met het oog op Nieuw-Guinea (specifiek Nederlands belang) en die, welke met het oog op de algemene politieke situatie van Indonesië niet zouden moeten worden geleverd. Het was verder de uitgesproken bedoeling, dat regeringen niet langer met Nederland overleg ~~zouden~~ plegen. Dit laatste heeft geen ingang gevonden, aangezien men doorging Nederland als de meest gereede partij in deze over aanvragen van Indonesië te consulteren.

Deze "common policy" heeft nooit een heel sterke fundering genoten. Verschillende landen hebben deze common policy alleen aanvaard op basis dat andere landen ook niet zouden leveren. Wanneer er dus één uit de boot valt, zullen anderen volgen.

De Amerikanen hebben onder de indruk van onze vertogen over Amerikaanse leveranties (van weliswaar vrij bescheiden omvang) en over het schenden van hun toezeggingen tot consultatie op 10 juni jl. uitdrukkelijk in de NATO-Raad herhaald, dat "licensing of these items involves no change in U.S. policy concerning delivery of arms to Indonesian Government, which was outlined to NAC on february 12th. Dit laatste betrof evenwel slechts "een toezegging de Raad steeds van verder verloop op de hoogte te zullen houden". Opzettelijk werd vermeden te verwijzen naar de understanding van 12 maart (zie boven). Dit was natuurlijk een verzwakking van deze understanding, welke wij getracht hebben recht te trekken door de Ranitz te doen verklaren, dat wij met instemming hadden kennisgenomen van de U.S.verklaring, dat een en ander geen wijziging van U.S.policy m.b.t. wapenleveranties aan Indonesië inhield, weshalve aan de Noord-Atlantische Raad werd voorgesteld er nota van te nemen, dat de "understanding van 12 maart niet was aangetast en haar geldigheid behield". Hiertegen is toen niet geopponeerd. Formeel staat deze "understanding van 12 maart" derhalve nog. Voorzover bekend houden partners zich hier ook aan, ofschoon ook zij onder

MEMORANDUM

Van:

-2-

Aan:

toenemende druk van de zijde van de industrie komen te staan, vooral nu de Indonesiërs in de Oost-blok-landen grage leveranciers vinden, uiteraard met de daaraan verbonden politieke onderhorigheid.

Hoewel er mitsdien geen aanleiding bestaat om terstond ons standpunt te wijzigen en wij in eerste aanleg voor een integrale handhaving van de 12 maart-understanding zouden moeten pleiten, ware desalniettemin te overwegen in hoeverre in het tot dusverre ingenomen standpunt niet enige versoepeling zou kunnen worden aangebracht, afhankelijk van de reacties der diverse partners op het pleit tot handhaving van de 12 maart-understanding.

Gezien een te verwachten toenemende druk om terwille van een politieke orientatie van Indonesië op het Westen tot levering van bescheiden hoeveelheden wapens over te gaan, is het waarschijnlijk onvermijdelijk om terug te keren tot het vroegere onderscheid van leveranties, welke een specifiek Nederlands belang raken met het oog op Nieuw-Guinea en die welke onderdeel vormen van het algemene Westerse beleid t.a.v. Indonesië en daarmee van het algemene Westerse politieke oordeel van de situatie en mogelijke orientatie van Indonesië's politiek.

Indien zulks acceptabel is ware, teneinde die kant van de zaak, welke op Nieuw-Guinea betrekking heeft, duidelijk, alsmede effectief te maken, een korte lijst op te stellen van niet te leveren wapens (categorie I) Deze lijst ware, - aangezien het evenzeer, indien niet meer, een Australisch belang is, dat Indonesië niet de beschikking krijgt over deze aanvalswapenen - indien enigszins mogelijk vantevoren met Australië te clearen. De zekerheid, dat deze wapens ook inderdaad niet zullen worden geleverd, zou daardoor aanmerkelijk worden verhoogd, daar hierdoor een sterke additionele druk op de Gemenebestlanden, alsmede op Amerika wordt verkregen. Deze lijst zou kort kunnen worden gehouden in het licht van de Amerikaanse waarschuwing aan Indonesië, dat "good relations between Indonesia and the U.S. would have to exclude any military attack on Netherlands New Guinea.

Deze lijst zou dan via de NATO aan alle leden-landen moeten worden medegedeeld. Toegezegd zou onzerzijds kunnen worden, dat deze lijst na verloop van een zekere periode, bijv. 1 jaar, aan een nieuw onderzoek zal worden onderworpen. Duidelijk zou hierbij moeten worden vastgesteld, dat verder overleg terzake met de Nederlandse regering niet nodig is, aangezien vaststaat, dat deze tegen alle leveringen van materiaal op deze lijst de meest ernstige bezwaren maakt. Het is echter van belang, dat in twijfelgevallen in verband met het gevaar voor verschillende interpretatie wel overleg met ons wordt gepleegd. Indonesië zal er zich slechts van onthouden deze aanvalswapenen elders, d.w.z. in de Oost-blok-landen te kopen, indien het er van doordrongen is, dat zulks een hachelijk avontuur is en de hieraan verbonden uitgaven en militaire en politieke risico's niet waard. Dit is slechts te

-3-

een gewapend optreden

MEMORANDUM

Van:

-3-

Aan:

2
1
pereiken, indien het duidelijk doordrongen is van de wetenschap, dat het de V.S. (ook gewapend^{erhand?}) tegen zich zal hebben.

Het tweede aspect daarentegen betreft leveranties van ander wapentuig, (categorie II) hetwelk een onderdeel vormt van een meer algemeen Westers belang en daarom ten nauwste samenhangt met een mogelijk zich met de omstandigheden wijzigende politieke visie van het Westen ten opzichte van Indonesië. In dit concert van opinies heeft ook Nederland een stem, welke ongetwijfeld zwaar dient te wegen, doch welke niet doorslaggevend kan zijn. Indien de communis opinio is, dat wel tot enige concessies op het gebied van wapenleveranties uit deze categorie II moet worden overgegaan, staat Nederland weinig anders te doen dan hiermede mee te gaan en hieruit desnoods de nodige conclusies te trekken wat betreft onze positie in Nieuw-Guinea en elders. Te lang doorgevoerde oppositie zou Nederland in een al te zeer geïsoleerde positie dreigen te plaatsen. Overleg met ons over de Indonesië-politiek zou dan eerder tot uitzondering dan regel gaan behoren.

Het is misschien een haalbare trek om de NATO-bondgenoten tot een afspraak te brengen, dat zij alle verzoeken tot wapenleveranties, welke niet vallen onder de categorie I (zie hierboven) voor leggen en bespreken in de NATO Politieke Commissie. Dit zou tevens een aanknopingspunt vormen om de algemene politieke gedragslijn t.a.v. Indonesië, ^{hetzij} in de NATO hetzij van tijd tot tijd gemeenschappelijk te bespreken; immers het een hangt ten nauwste met het ander samen.

Voor de inschakeling van Westerse niet-NATO-leden (zoals Zweden, Zwitserland en Australië) zal via de diplomatieke kanalen moeten worden zorggedragen.

Een behandeling van dit wapenleverantie-vraagstuk in de NATO zou aanmerkelijk beter verlopen, indien hieraan vooraf zou gaan een prealabel diplomatiek gesprek in de hoofdsteden over de substantie van het algemeen t.a.v. Indonesië te voeren beleid (beoordeling interne situatie, wenselijkheid van economische en militaire steunverlening aan wie en in welke omvang, afwikkeling Nederlandse claims etc.).

Tijd de hoofdsteden

*in de hoofdsteden
memo 2
dat 7/7 no. 56
57
7*

Nummer - 6702

Bijlage

3. Over de inhoud van een codeber. mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
4. Doosters, welke codeber. bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.

2. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbindingen worden ra.

1. Op een codeber. mag teleg. niet in open taal worden geantw. tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijn).

REFERENTIE No.:
6248

INFORMATIEKOPIE:
AFGESCHREVEN
Z

dbi, -/pt, /ef
sas
zs
dio, -/pz
doa/op
dnw
deu, -/we
dvv

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Kopie No.

AFDELING VERBINDINGEN
's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
TEL. Nos 180309; 184000-284

Dir./Afd.: dbi/pl

Visie:

Ag. No: 94453-53938

Dossier: 92415

VERZONDEN
CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:
1 juli 1958

AFKOMSTIG VAN:
min. v. b.z.

MINUUT GEPARAFFEERD DOOR:
vdw/jr/dgpz/z

PARAAF

BESTEMD VOOR: Londen (geseind)
djakarta)
canberra) per koerier
nato-posten)

geheim

aan een persoonlijke brief van de britse minister van buitenlandse zaken dd vijftieng dezer ontleen ik het volgende dbbpnt

quo as regards the supply of arms to indonesia kma i think that you are being too severe stp i am anxiously trying to find what is the best thing to do stp there is of course no question of our permitting the eksport to indonesia of arms on a large scale or of acting without prior consulation with you stp the question at issue is how far we take the policy of giving some support to the indonesian government in the hope of encouraging them to look more to the west than to the east in spite of the grievous wrongs which they have inflicted upon the netherlands stp i think that you saw the force of this argument so far as the radar equipment is concerned but felt that it was being pushed too far if military aircraft were to be supplied stp i just do not know the right answer or where the general inte rest of the west lies stp i will of course take care fully into account what you say particularly about a chain reaction i am now as i told you consulting with the americans and australians about this question of the aircraft in the light of your views stp i will certainly consult you again before taking any definite action in this or any similar matter stp indeed i think it might be as well to have a further discussion in nato unquo

celer circulaire negenenveertig